

Методологія проведення дослідження «Реінтеграція ветеранів»

У жовтні 2019 року Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) спільно з місцевим партнером — Київським міжнародним інститутом соціології (КМІС) розпочала дослідження в межах Програми реінтеграції ветеранів в Україні, метою якого було заповнити критично важливі прогалини в дослідженнях, пов'язаних з ветеранами. Дослідження включало проведення структурованого опитування та 12 дискусій в фокус-групах. Опитування проводилося у двох цільових групах: ветерани Антитерористичної операції та Операції Об'єднаних сил (АТО/ООС) і загальне населення України. Метою опитування ветеранів АТО/ООС була оцінка поточної ситуації та потреб ветеранів у сфері працевлаштування, фізичного та психологічно здоров'я, отриманих пільг і соціального добробуту. Метою опитування загального населення був збір соціально-економічних даних для порівняння з даними ветеранів, щоб краще зрозуміти, як загальне населення сприймає ветеранів АТО/ООС. Це дослідження було виконано у партнерстві із Veteran Hub в рамках Програми реінтеграції ветеранів. IREX також дякує НУО «Юридична сотня» за надану підтримку під час відбору ветеранів-респондентів, а також КМІС за їх внесок під час польових робіт, підготовці та аналізі даних.

Опитування ветеранів

Визначення поняття «ветеран»

У дослідженні IREX «ветеран» визначається як особа, яка служила в зоні АТО/ООС у складі Збройних сил України, Національ-

ної гвардії, Державної прикордонної служби, СБУ чи добровольчих батальйонів з квітня 2014 року до сьогодні. Така особа могла залишатися на військовій або державній службі на момент опитування, проте мала служити за межами зони АТО/ООС. Досвід участі в бойових діях і офіційний статус були не обов'язковими. Наше визначення охоплювало (1) тих, хто перебував у зоні АТО/ООС принаймні протягом 30 календарних днів загалом або виконував бойові завдання, включно з безпосереднім вогневим контактом з ворогом, і (2) тих, хто виконував розвідку і був поранений, у результаті чого подальше виконання завдань стало неможливим.

Відбір респондентів та збір даних на місцях

Робота над опитуванням ветеранів почалася в березні 2020 року і тривала до введення в Україні карантинних обмежень у зв'язку з пандемією COVID-19. До введення обмежень було проведено 105 інтерв'ю, з них 41% були індивідуальними або при особистій зустрічі. Збір даних було продовжено методом телефонних бесід у липні й було завершено в жовтні 2020 року. За цей час було проведено 1 800 інтерв'ю з респондентами.

Хоча IREX і КМІС проводили дослідження для порівняння відповідей, отриманих під час особистої зустрічі та телефонних інтерв'ю, пандемія COVID-19 все ж могла вплинути на відповіді в певних розділах опитування.

Під час переходу до методу телефонних інтерв'ю форма опитування була адаптована — змінено деякі питання, а також додано

Програма реінтеграції ветеранів

Аналітичний звіт від 14 липня 2021 р.



нові. Використовувалися дві змінні при переважуванні вибірки: одна для загальної вибірки з 1 905 бесід, інша — для вибірки з 1 800 бесід. Для переважування використовувалися два параметри: розподіл ветеранів за регіонами (областями) і за статтю. Під час розрахунку вибірки опитування та переважування зібраних даних використовувалася офіційна статистика Міністерства у справах ветеранів (Мінветеранів) щодо зареєстрованих ветеранів станом на 1 липня 2019 року.

Регіональний розподіл вибірки ветеранів був пропорційним кількості ветеранів, зареєстрованих у кожному регіоні. Розподіл за видом населеного пункту був таким: третина респондентів були жителями сільської місцевості (села та селища міського типу), третина проживала в обласних центрах, третина — в інших великих і малих містах. Згідно з офіційними даними Мінветеранів, частка жінок серед ветеранів становить 4%, а осіб з інвалідністю — 3%. Для аналітичних цілей кількість жінок була збільшена до 209 респондентів (11%). Кількість ветеранів з інвалідністю не обмежувалася, дані про інвалідність могли бути неповними; 27% ветеранів в остаточній вибірці (521 особи) ідентифікували себе як особу з інвалідністю. Надійні дані про вік, освіту, працевлаштування, добробут та інші соціально-демографічні параметри щодо ветеранів відсутні. Тому попередньо визначеної квоти не було. За загальним принципом набору до участі в опитуванні запрошували осіб з різними соціально-демографічними профілями.

Набір ветеранів-учасників опитування проводився «Юридичною сотнею», українською громадською організацією, під керівництвом КМІС, за використання методу снігової кулі. Отримана вибірка включала ветеранів, контактні дані яких були надані місцевими ветеранськими організаціями,

окремими активістами, мережею «Юридичної сотні» й іншими джерелами. Частка респондентів, яких опитали в межах «снігової кулі», становить 56% усієї вибірки.

Тому формування вибірки для опитування насправді не може визначатись як випадкове, відповідно, результати можуть відрізнятися від реального стану справ щодо ветеранів загалом.

Оскільки відбір ветеранів відбувався за методом снігової кулі, ветерани в цій вибірці, імовірно, мають тісніші зв'язки з громадськими організаціями й іншими ветеранами, ніж ветерани загалом, що могло спотворити деякі результати опитування.

Опитування загального населення

Вибірка для опитування загального населення охоплює повнолітніх мешканців України (від 18 років) з усіх регіонів країни, за винятком тимчасово окупованих територій частини Донецької та Луганської областей, а також Автономної Республіки Крим.

Опитування загального населення тривало з липня по вересень 2020 року.

Збір даних проводився методом САТІ (проведення автоматизованого телефонного опитування). Для опитування використовувався випадковий відбір номерів мобільних телефонів. КМІС сформував випадково згенеровану базу даних, у яку ввійшло приблизно 200 000 номерів телефонів з кожним із 12 префіксів, які використовуються трьома основними операторами мобільного зв'язку в Україні. Далі КМІС виконав перевірку згенерованих номерів, щоб визначити,

Програма реінтеграції ветеранів

Аналітичний звіт від 14 липня 2021 р.



чи вони досі використовуються. З цих перевірених номерів КМІС створив базу даних для проведення опитування. Для кожного обраного респондента здійснювалося три спроби зв'язатися, при цьому повторні дзвінки виконувалися в інший час і в інший день. Для проведення 1 700 інтерв'ю КМІС використав 24 966 номерів, частка успішних відповідей становила 6,8%. Допустима межа похибки вибірки становила ± 2 пункти.

Розрахунки виконувалися з використанням статистичного зважування на підставі таких критеріїв:

- Кількість номерів мобільних телефонів, які належать респондентам і використовуються на цей момент.

- Кількість повнолітніх осіб, які проживають у селах, селищах міського типу, малих і великих містах, а також обласних центрах кожного з п'яти макрорегіонів.¹
- Кількість чоловік і жінок у чотирьох вікових групах: 18–29, 30–44, 45–59 і від 60 років.

¹ Західний макрорегіон: Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька області. Центральний макрорегіон: Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Черкаська, Чернігівська області та місто Київ. Південний макрорегіон: Миколаївська, Одеська, Херсонська області. Східний макрорегіон: Дніпропетровська, Запорізька, Харківська області. Донбаський регіон: Донецька, Луганська області. Дані взяті з Державного реєстру виборців станом на 21 липня 2019 р.

Словник термінів

<i>АТО/ООС</i>	Антитерористична операція та Операція Об'єднаних Сил.
<i>Ветеран</i>	Особа, яка проходила службу в зоні АТО/ООС у складі Збройних сил, Національної гвардії, Державної прикордонної служби України чи добровольчих батальйонів з квітня 2014 року до дати опитування.
<i>Учасник бойових дій</i>	Боездатність визначається як роль, у якій ветеран був навчений та оснащений для боротьби з протиборчими силами. Він ґрунтується на фактах, а не на офіційних документах.
<i>Ветеран, який продовжує службу</i>	Ветеран, який є військовослужбовцем, а не резервістом Збройних сил, Національної гвардії, Держприкордонслужби, Служби безпеки України, Національної поліції, добровольчих батальйонів. Такі військовослужбовці на момент опитування не могли служити в зоні ООС.
<i>Ветеран, який не продовжує службу</i>	Ветеран, який НЕ є військовослужбовцем Збройних Сил, Національної гвардії, Держприкордонслужби, Служби безпеки України, Національної поліції, добровольчих батальйонів. Такими ветеранами можуть бути резервісти.
<i>Благополуччя</i>	Соціальне благополуччя, яке включає досвід реінтеграції ветеранів, родинні та громадські стосунки ветеранів.